

ด่วนมาก

ที่ อต ๐๐๒๓.๑๔/ว มค๒๓

ที่ว่าการอำเภอลับแล

ถนนศรีพนมมาศ อต ๕๓๑๓๐

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองที่อุทธรณ์เกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด
เรียน นายกเทศมนตรีตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทุกแห่ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือจังหวัดอุดรดิตถ์ ด่วนมาก ที่ อต ๐๐๒๓.๔/ว ๓๙๕๔ จำนวน ๑ ชุด
ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

ด้วยจังหวัดอุดรดิตถ์ แจ้งว่า กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้พิจารณาหนังสือของจังหวัด
กรณีรายงานความเห็นพร้อมเหตุผล เพื่อให้ผู้อำนวยการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ โดยผู้ว่าราชการจังหวัด
ได้พิจารณาหนังสืออุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์แล้วมีความเห็นไม่รับคำอุทธรณ์ไว้พิจารณา เนื่องจากเป็นการยื่น
อุทธรณ์เกินกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ถือเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง
ไม่รับพิจารณาอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ อันเนื่องมาจากการยื่นอุทธรณ์เกินกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมาย
กำหนดไว้ ตามนัยมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ จึงไม่ต้องรับ
คำอุทธรณ์ไว้พิจารณาเพื่อวินิจฉัยอุทธรณ์ และไม่ต้องรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณา
อุทธรณ์ตามนัยมาตรา ๔๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน แต่คำสั่งไม่รับคำอุทธรณ์ไว้พิจารณา
เนื่องจากเป็นการยื่นอุทธรณ์เกินกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด ถือเป็นคำสั่งทางปกครองอย่างหนึ่ง
ที่คู่กรณีมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองดังกล่าวจะต้องแจ้งคำสั่งไม่รับอุทธรณ์
พร้อมทั้งแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์ คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ให้ผู้อุทธรณ์ทราบ ตามนัยมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติ
วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งผู้อุทธรณ์มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่ง
ทางปกครอง ตามนัยมาตรา ๔๔ และเมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองพิจารณาอุทธรณ์แล้วไม่เห็นด้วย
กับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ต้องรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์
ตามนัยมาตรา ๔๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ดังนั้น เพื่อให้
การพิจารณาอุทธรณ์เป็นอย่างถูกต้อง จึงให้นำแนวทางดังกล่าวมาพิจารณารณียื่นอุทธรณ์เกินระยะเวลา
ที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ ตามความเห็นของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสร็จที่ ๘๔๔/
๒๕๕๗ และเรื่องเสร็จที่ ๒๑๓/๒๕๕๐ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย โดยสามารถดาวน์โหลดเอกสาร
ได้ทางเว็บไซต์สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอลับแล <http://laplaedistrict.uttaraditlocal.go.th>

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายทัศนัย สุขเสน)

ปลัดอำเภอ (จพง.ปค.ชำนาญการ) รักษาราชการแทน

นายอำเภอลับแล

สนง.ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอ

โทร./โทรสาร.๐-๕๕๔๓-๒๐๗๗

ด่วนมาก
ที่ อต ๐๐๒๓.๔/ว ๓๖๕๔

สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศจังหวัดชลบุรี
เลขที่ ๒๒
วันที่ ๗ ส.ค. ๖๓
ศาลากลางจังหวัดอุดรธานี
ถนนประชนานิมิตร อต ๕๓๐๐๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองที่อุทธรณ์เกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด
เรียน นายอำเภอ ทุกอำเภอ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี และนายกเทศมนตรีเมืองอุดรธานี
สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๘๐๘.๒/ว ๒๐๐๒
ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศได้พิจารณาหนังสือของจังหวัดกรณีรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลเพื่อให้ผู้อำนาจพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดได้พิจารณาหนังสืออุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์แล้วมีความเห็นไม่รับคำอุทธรณ์ไว้พิจารณา เนื่องจากเป็นการยื่นอุทธรณ์เกินกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ถือเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองไม่รับพิจารณาคำอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ อันเนื่องมาจากกรยื่นอุทธรณ์เกินกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ตามนัยมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ จึงไม่ต้องรับคำอุทธรณ์ไว้พิจารณาเพื่อวินิจฉัยอุทธรณ์ และไม่ต้องรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ตามนัยมาตรา ๔๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน แต่คำสั่งไม่รับคำอุทธรณ์ไว้พิจารณา เนื่องจากเป็นการยื่นอุทธรณ์เกินกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด ถือเป็นคำสั่งทางปกครองอย่างหนึ่งที่คู่กรณีมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองดังกล่าว จะต้องแจ้งคำสั่งไม่รับอุทธรณ์พร้อมทั้งแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ให้ผู้อุทธรณ์ทราบ ตามนัยมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งผู้อุทธรณ์มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง ตามนัยมาตรา ๔๔ และเมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง พิจารณาอุทธรณ์แล้วไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหรือบางส่วนก็ต้องรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ ตามนัยมาตรา ๔๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาอุทธรณ์เป็นอย่างถูกต้อง จึงให้นำแนวทางดังกล่าวมาพิจารณากรณียื่นอุทธรณ์เกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ ตามความเห็นของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสร็จที่ ๘๔๔/๒๕๔๗ และเรื่องเสร็จที่ ๒๑๓/๒๕๕๐ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ สำหรับอำเภอให้แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ให้ทราบและถือปฏิบัติต่อไปด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิภพ ประจันเชตต์)

รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี

สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศจังหวัด

กลุ่มงานกฎหมายระเบียบและเรื่องร้องทุกข์

โทร ๐ ๕๕๔๐ ๓๐๐๘ ต่อ ๑๔ โทรสาร ๐ ๕๕๔๑ ๔๙๘๕

ผู้ประสานงาน นางสาววิชราภรณ์ มณีบุษ ๐ ๘๒๘ ๘๑๑ ๐๑๗

เรียน นายอำเภอลี้แล

- จ. แจ้งข้อหมิ่นประมาททางปฏิสัมพันธ์
ที่ทางมูลนิธิฯ ดำเนินทางปกครองคดีอุทธรณ์
พิจารณาเวลาที่กฎหมายกำหนด
- เห็นควรแจ้ง ส.ท. ทางราชการ
เพื่อพิจารณาอันเป็นการต่อไป.

 7 ส.ค. 63
~~~~
 10 ส.ค. 63

- ด่วน

(นายทัศนัย สุขแสน)

ปลัดอำเภอ (จพง.ปค.ชำนาญการ) รักษาราชการแทน
นายอำเภอลี้แล

ด่วนมาก

ที่ มท ๐๘๐๔.๔/ อ ๒๐๐๒

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ถนนนครราชสีมา เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ชักซ้อมแนวทางปฏิบัติการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองที่อุทธรณ์เกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด
เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาบันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสร็จที่ ๘๔๔/๒๕๕๗
- ๒. สำเนาบันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสร็จที่ ๒๑๓/๒๕๕๐

ด้วยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้พิจารณาหนังสือของจังหวัดกรณีรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลเพื่อให้ผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดได้พิจารณาหนังสืออุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์แล้วมีความเห็นไม่รับคำอุทธรณ์ไว้พิจารณา เนื่องจากเป็นการยื่นอุทธรณ์เกินกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ถือเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองไม่รับพิจารณาคำอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ อันเนื่องมาจากการยื่นอุทธรณ์เกินกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ตามนัยมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ จึงไม่ต้องรับคำอุทธรณ์ไว้พิจารณาเพื่อวินิจฉัยอุทธรณ์ และไม่ต้องรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ ตามนัยมาตรา ๔๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ แต่คำสั่งไม่รับคำอุทธรณ์ไว้พิจารณา เนื่องจากเป็นการยื่นอุทธรณ์เกินกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด ถือเป็นคำสั่งทางปกครองอย่างหนึ่งที่คู่กรณีมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองดังกล่าวจะต้องแจ้งคำสั่งไม่รับอุทธรณ์พร้อมทั้งแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ให้ผู้อุทธรณ์ทราบ ตามนัยมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งผู้อุทธรณ์มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง ตามนัยมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และเมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง พิจารณาอุทธรณ์แล้วไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ต้องรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ ตามนัยมาตรา ๔๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาอุทธรณ์เป็นไปอย่างถูกต้อง จึงขอให้ท่านแนวทางดังกล่าวมาพิจารณากรณียื่นอุทธรณ์เกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดด้วย ทั้งนี้ ตามความเห็นของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสร็จที่ ๘๔๔/๒๕๕๗ และเรื่องเสร็จที่ ๒๑๓/๒๕๕๐ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งให้สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดถือปฏิบัติ พร้อมทั้งแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในเขตจังหวัดทราบ และถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

เรื่อง การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ :

กรณีเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของคู่กรณีไว้พิจารณา

กรมที่ดินได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๕๑๕/๑๔๕๐๕ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ถึง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ขอรื้อแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ สรุปได้ดังนี้

(๑) อธิบดีกรมที่ดินมีคำสั่ง ที่ ๒๐๕/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๗ เรื่อง เพิกถอนแก้ไขรายการจดทะเบียนที่ดินและแก้ไขโฉนดที่ดิน เพิกถอนรายการจดทะเบียนประเภท "ขายเฉพาะส่วน" ระหว่างนางสุวรรณมา ม่วงบุญ ผู้ขาย กับนางสมบัติ พรหมพันธ์กรณ ผู้ซื้อ เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๓๕ ในโฉนดที่ดินเลขที่ ๑๓๑๗๘๑ อำเภอเมืองนนทบุรี (ตลาดขวัญ) และเพิกถอนรายการจดทะเบียนประเภท "จำนองเป็นประกัน" ระหว่างนางสมบัติ พรหมพันธ์กรณ ผู้จำนอง กับธนาคารอาคารสงเคราะห์ ผู้รับจำนอง เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๓๕ ในโฉนดที่ดินเลขที่ ๗๐๖๕๓ อำเภอเมืองนนทบุรี (ตลาดขวัญ) (แบ่งแยกจากโฉนดที่ดินเลขที่ ๑๓๑๗๘๑) และเพิกถอนการจดทะเบียนจำนองประเภท "จำนองเป็นประกัน" ระหว่างนางสมบัติ พรหมพันธ์กรณ ผู้จำนอง กับธนาคารอาคารสงเคราะห์ ผู้รับจำนอง เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๓๕ ซึ่งจดทะเบียนในโฉนดที่ดินเลขที่ ๑๙๖๗๔๔, ๑๙๖๗๔๕ และ ๑๙๖๗๕๐ อำเภอเมืองนนทบุรี (ตลาดขวัญ) พร้อมทั้งแก้ไขชื่อผู้ถือกรรมสิทธิ์ในโฉนดที่ดินเลขที่ ๗๐๖๕๓, ๑๙๖๗๔๔, ๑๙๖๗๔๕ และ ๑๙๖๗๕๐ อำเภอเมืองนนทบุรี (ตลาดขวัญ) โดยการขีดฆ่าชื่อนางสมบัติ พรหมพันธ์กรณ ออกแล้วเขียนชื่อนางสุวรรณมา ม่วงบุญ ลงไว้แทน

(๒) กรมที่ดินได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๕๑๕/ ๒๓๒๖ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๗ แจ้งคำสั่งตาม (๑) ไปยังธนาคารอาคารสงเคราะห์โดยวิธีส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ โดยปรากฏหลักฐานตามคำตอบรับว่า พนักงานของธนาคารฯ ได้ลงนามรับหนังสือดังกล่าวไว้เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๗ โดยกรรมการผู้จัดการธนาคารฯ ได้รับทราบหนังสือเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ และธนาคารอาคารสงเคราะห์ได้มีหนังสือ ที่ กม ๖๗/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ อุทธรณ์คำสั่งอธิบดีกรมที่ดิน

(๓) รองอธิบดีซึ่งอธิบดีกรมที่ดินมอบหมายพิจารณาแล้วมีหนังสือ ที่ มท ๐๕๑๕/๖๑๗๖ ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ไม่รับคำอุทธรณ์ของธนาคารฯ ไว้พิจารณา เนื่องจากเป็นกรณีที่ผู้อุทธรณ์ได้ยื่นอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ แล้ว

(๔) ธนาคารอาคารสงเคราะห์มีหนังสือ ที่ กม ๑๒๖/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗ ขออุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ โดยอ้างเหตุผลสรุปได้ดังนี้

(๔.๑) การที่อธิบดีกรมที่ดินมีคำสั่งไม่รับคำอุทธรณ์ของธนาคารฯ ไว้พิจารณา โดยอ้างว่าธนาคารฯ ยื่นอุทธรณ์เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์แล้ว นั้น เป็นการคลาดเคลื่อนทั้งใน

ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย กล่าวคือ เมื่อธนาคารฯ มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๔๖ การที่จะถือว่าธนาคารฯ รับทราบหนังสือแจ้งคำสั่งก็ต่อเมื่อกรรมการผู้จัดการได้รับทราบหนังสือดังกล่าวแล้ว ประกอบกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ เป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ และระยะเวลา ๑๕ วัน ตามมาตรา ๔๔ เป็นระยะเวลาในการอุทธรณ์ มิใช่อายุความในการฟ้องคดีตามหลักของกฎหมายสารบัญญัติ อีกทั้งตามมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวยังกำหนดให้มีการขยายระยะเวลาที่กำหนดในคำสั่งได้อีก การตีความจึงไม่จำต้องเคร่งครัดมากนัก ดังนั้นเพื่อความเป็นธรรม ถึงแม้ระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์จะเกินไป ๑ วัน เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องก็ชอบที่จะพิจารณาอุทธรณ์ได้

(๔.๒) สำหรับการนำส่งหนังสือแจ้งซึ่งเป็นการส่งทางไปรษณีย์ตอบรับตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๗๑ บัญญัติว่า “การแจ้งโดยวิธีส่งทางไปรษณีย์ตอบรับให้ถือว่าได้รับแจ้งเมื่อครบกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันส่งสำหรับกรณีภายในประเทศ หรือเมื่อครบกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันส่งสำหรับกรณีส่งไปยังต่างประเทศ เว้นแต่จะมีการพิสูจน์ได้ว่าไม่มีการได้รับหรือได้รับก่อนหรือหลังจากนั้น” การที่อธิบดีกรมที่ดินนำส่งหนังสือแจ้งถึงกรรมการผู้จัดการธนาคารอาคารสงเคราะห์เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๗ แล้วถือว่าวันที่ครบกำหนดยื่นอุทธรณ์คือวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ นั้น ไม่ถูกต้อง เพราะกรรมการผู้จัดการได้รับทราบหนังสือเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ กรณีจึงต้องนับไปเจ็ดวันนับแต่วันส่ง โดยถือว่ากรรมการผู้จัดการได้รับแจ้งเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ดังนั้น การที่ธนาคารฯ ได้ยื่นอุทธรณ์ในวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ จึงมิใช่การยื่นอุทธรณ์เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการอุทธรณ์แล้ว

(๕) รองอธิบดีซึ่งอธิบดีกรมที่ดินมอบหมายได้พิจารณาคำอุทธรณ์ตาม (๔) แล้ว มีหนังสือที่ มท ๐๕๑๕/๑๐๔๓๗ ลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๗ แจ้งไปยังธนาคารอาคารสงเคราะห์ว่าไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ โดยในการนี้ได้รายงานความเห็นพร้อมเหตุผลเสนอรองปลัดกระทรวงมหาดไทย หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านกิจการความมั่นคงภายใน ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์เพื่อพิจารณาอุทธรณ์ต่อไปแล้ว

(๖) รองปลัดกระทรวงมหาดไทย หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านกิจการความมั่นคงภายในพิจารณาอุทธรณ์แล้ว เห็นว่ากรณีนี้มีปัญหาข้อกฎหมายต้องพิจารณาดังต่อไปนี้

(๖.๑) การพิจารณาไม่รับอุทธรณ์ของคู่กรณีไว้พิจารณาเนื่องจากอุทธรณ์เกินกำหนดระยะเวลา เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองซึ่งเป็นผู้รับหนังสืออุทธรณ์ดังกล่าวจะเป็นผู้พิจารณาได้เอง หรือเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองจะเสนอเรื่องให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๕ วรรคสอง เป็นผู้พิจารณา

(๖.๒) คำสั่งอธิบดีกรมที่ดินที่สั่งไม่รับอุทธรณ์คำสั่งเพิกถอนแก้ไขรายการจดทะเบียนที่ดินและแก้ไขโฉนดที่ดินของธนาคารอาคารสงเคราะห์ มิใช่การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ซึ่งมีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล คำสั่งดังกล่าวจึงมิใช่คำสั่งทางปกครองตามนัยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ กรณีจึงไม่อยู่ในอำนาจของรองปลัดกระทรวงมหาดไทย หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านกิจการความมั่นคงภายใน ที่จะต้องวินิจฉัยอุทธรณ์

(๗) อย่างไรก็ตาม กรณีที่ดินเห็นว่า คำสั่งไม่รับอุทธรณ์คำสั่งเพิกถอนแก้ไขรายการจดทะเบียนที่ดินและแก้ไขโฉนดที่ดินเป็นคำสั่งทางปกครอง เมื่อคู่กรณีได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว

และอธิบดีกรมที่ดินได้พิจารณาคำอุทธรณ์โดยไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์แล้ว ย่อมต้องรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์พิจารณาวินิจฉัยต่อไปตามนัยมาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ ประกอบกับมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ และข้อ ๓๒ (๒) ของกฎกระทรวงว่าด้วยกลุ่มภารกิจ พ.ศ. ๒๕๔๕ ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงว่าด้วยกลุ่มภารกิจ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๖

ตามข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้การพิจารณาเรื่องนี้เป็นไปด้วยความละเอียดรอบคอบ กรมที่ดินจึงขอหารือคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ในประเด็นข้อกฎหมายทั้งหมด ๓ ประเด็น ซึ่งคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้เรียงลำดับใหม่ดังต่อไปนี้

๑. การแจ้งคำสั่งทางปกครองโดยวิธีส่งทางไปรษณีย์ตอบรับตามมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ จะต้องให้ผู้รับ (นิติบุคคลและบุคคลธรรมดา) เป็นผู้ลงนามรับด้วยตนเองจึงจะถือว่าผู้รับได้รับแจ้งคำสั่งทางปกครองนั้นแล้ว หรือหากได้ส่งให้กับบุคคลใดที่อยู่หรือทำงานในสถานที่นั้นเป็นผู้ลงนามรับแทนก็ถือว่าผู้รับได้รับแจ้งคำสั่งทางปกครองนั้นแล้วหรือไม่

๒. การพิจารณาไม่รับอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ไว้พิจารณาเนื่องจากยื่นอุทธรณ์เกินกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองซึ่งเป็นผู้รับหนังสืออุทธรณ์ดังกล่าวจะเป็นผู้พิจารณาได้เอง หรือเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองจะต้องเสนอเรื่องให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ เป็นผู้พิจารณา

๓. คำสั่งอธิบดีกรมที่ดิน ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ที่สั่งไม่รับอุทธรณ์คำสั่งอธิบดีกรมที่ดิน ที่ ๒๐๔/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๔๗ เรื่อง เพิกถอนแก้ไขรายการจดทะเบียนที่ดินและแก้ไขโฉนดที่ดินนั้น เป็นคำสั่งทางปกครองตามนัยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ หรือไม่

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้พิจารณาข้อหารือของกรมที่ดินโดยได้รับฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมที่ดิน) และผู้แทนธนาคารอาคารสงเคราะห์แล้ว มีความเห็นในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การแจ้งคำสั่งทางปกครองโดยวิธีส่งทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังคู่กรณีที่เป็นนิติบุคคล จะถือว่าคู่กรณีได้รับแจ้งคำสั่งนับแต่วันที่พนักงานของนิติบุคคลนั้นลงนามรับหนังสือแจ้งคำสั่ง หรือนับแต่วันที่หัวหน้าหน่วยงานของนิติบุคคลได้รับหนังสือดังกล่าว นั้น เห็นว่า มาตรา ๗๑^๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ได้บัญญัติเรื่องการแจ้งคำสั่งทางปกครองโดยวิธีส่งทางไปรษณีย์ตอบรับภายในประเทศ โดยให้ถือว่าคู่กรณีได้รับแจ้งคำสั่งเมื่อครบกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันส่งหนังสือแจ้งคำสั่งนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าคู่กรณีไม่ได้รับหนังสือหรือได้รับหนังสือก่อนหรือหลังจากวันนั้น ดังนั้น ในกรณีนี้

^๑ มาตรา ๗๑ การแจ้งโดยวิธีส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ ให้ถือว่าได้รับแจ้งเมื่อครบกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันส่งสำหรับกรณีภายในประเทศหรือเมื่อครบกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันส่งสำหรับกรณีส่งไปยังต่างประเทศ เว้นแต่จะมีการพิสูจน์ได้ว่าไม่มีการได้รับหรือได้รับก่อนหรือหลังจากวันนั้น

หรือมานี้ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏหลักฐานตามใบตอบรับว่า พนักงานของธนาคารอาคารสงเคราะห์ได้ลงนามรับหนังสือแจ้งคำสั่งไว้เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๗ กรณีจึงต้องถือว่า ธนาคารอาคารสงเคราะห์ได้รับแจ้งคำสั่งในวันนั้นแล้วตามมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ธนาคารอาคารสงเคราะห์จึงต้องยื่นอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีกรมที่ดินภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง (ภายในวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗) ทั้งนี้ ตามมาตรา ๔๕^๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ดังนั้น เมื่อธนาคารอาคารสงเคราะห์ยื่นอุทธรณ์เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ กรณีจึงเป็นการยื่นอุทธรณ์เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการอุทธรณ์แล้ว

ประเด็นที่สอง ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีคำสั่งไม่รับคำอุทธรณ์ของคู่กรณีไว้พิจารณา เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองต้องรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๕ วรรคสอง^๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไปหรือไม่ นั้น เห็นว่า มาตรา ๔๕ วรรคสอง ดังกล่าวกำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองต้องรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์เพื่อให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์พิจารณาวินิจฉัยอีกชั้นหนึ่ง เฉพาะในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองได้รับคำอุทธรณ์ของคู่กรณีไว้พิจารณาและพิจารณาแล้วไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์นั้นไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

ในกรณีตามข้อหารือ เมื่ออธิบดีกรมที่ดินมีคำสั่งไม่รับพิจารณาคำอุทธรณ์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ที่อุทธรณ์คำสั่งเพิกถอนแก้ไขรายการจดทะเบียนที่ดินและแก้ไขโฉนดที่ดิน เนื่องจากเป็นการยื่นอุทธรณ์เกินกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ตามกฎหมาย การกระทำได้กล่าวจึงมิใช่การพิจารณาคำอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ อธิบดีกรมที่ดินจึงไม่ต้องรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์เพื่อวินิจฉัยอุทธรณ์ต่อไปแต่อย่างใด

^๖ มาตรา ๔๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๔ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองใดไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรี และไม่มีกฎหมายกำหนดชั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้นโดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

ลา

ลา

^๗ มาตรา ๔๕ ให้เจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง พิจารณาคำอุทธรณ์และแจ้งผู้อุทธรณ์โดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่รับอุทธรณ์ ในกรณีที่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองตามความเห็นของตนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

ถ้าเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้เร่งรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตนได้รับรายงาน ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์มีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในการนี้ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาคำอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว

เจ้าหน้าที่ผู้ใดจะเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามวรรคสองให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง บทบัญญัติมาตรานี้มิใช้กับกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ประเด็นที่สาม คำสั่งอธิบดีกรมที่ดินที่สั่งไม่รับคำอุทธรณ์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์
ไว้พิจารณาเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๔^๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ หรือไม่
นั้น เห็นว่า การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองเป็นสิทธิตามกฎหมายของคู่กรณีที่สามารถขอให้เจ้าหน้าที่
พิจารณาทบทวนคำสั่งทางปกครองได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น การที่อธิบดีกรม
ที่ดินมีคำสั่งไม่รับคำอุทธรณ์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ไว้พิจารณาจึงเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมาย
ซึ่งมีผลเป็นการปฏิเสธสิทธิของคู่กรณีที่จะได้รับการทบทวนคำสั่งเพิกถอนแก้ไขรายการจดทะเบียนที่ดิน
และแก้ไขโฉนดที่ดิน กรณีจึงเป็นคำสั่งที่มีผลกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของบุคคลอันเป็นคำสั่งทางปกครอง
ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ

อนึ่ง คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมีความเห็นเพิ่มเติมในประเด็นที่สามนี้
ว่า เมื่อคำสั่งไม่รับพิจารณาคำอุทธรณ์เป็นคำสั่งทางปกครอง คู่กรณีย่อมมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อ
เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งตามมาตรา ๔๔^๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ และเมื่อ
ข้อเท็จจริงตามกรณีที่ทำหรือมาปรากฏว่า ธนาคารอาคารสงเคราะห์ได้อุทธรณ์คำสั่งไม่รับพิจารณาคำอุทธรณ์
ต่ออธิบดีกรมที่ดิน และอธิบดีกรมที่ดินพิจารณาแล้วไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์และได้รายงานความเห็น
พร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ซึ่งได้แก่หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านกิจการความมั่นคง
ภายใน กระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้ ตามข้อ ๓๒ (๒)^๖ ของกฎกระทรวงว่าด้วยกลุ่มภารกิจ พ.ศ. ๒๕๕๕ ออก
ตามความในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย
กฎกระทรวงว่าด้วยกลุ่มภารกิจ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ รองปลัดกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่ม

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

“คำสั่งทางปกครอง” หมายความว่า

- (๑) การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ
เปลี่ยนแปลง โอน สงวน รั้ง หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น
การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ
- (๒) การอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

ฯลฯ

โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

ข้อ ๓๒ ในกรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๔๔ และ ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ
ราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๔ ถ้ากฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๔๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ
ทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๔ กำหนดให้ปลัดกระทรวงเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ ในกระทรวงที่มีการแบ่งกลุ่มภารกิจ
ให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นหัวหน้ากลุ่มภารกิจ ให้เป็นอำนาจของปลัดกระทรวง
- (๒) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นอธิบดี หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่าในกลุ่มภารกิจ
ให้เป็นอำนาจของหัวหน้ากลุ่มภารกิจนั้น

ภารกิจด้านกิจการความมั่นคงภายใน จึงมีหน้าที่พิจารณาคำอุทธรณ์ดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ ตามมาตรา ๔๕ วรรคสอง
แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ตุลาคม ๒๕๕๗

โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓, ข้างต้น

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง
เรื่อง การขยายระยะเวลาอุทธรณ์และการรับอุทธรณ์ที่ยื่นเกินระยะเวลาไว้พิจารณา
: กรณีการอุทธรณ์คำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกองทัพอากาศ

กองทัพอากาศได้มีหนังสือ ที่ กท ๐๖๐๒/๑๔๔๘ ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๙ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาขอหารือเกี่ยวกับการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ สรุปข้อเท็จจริงได้ดังนี้

(๑) กองทัพอากาศได้ตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบตามระเบียบชั้นสอบสวนกรณีเงินรายรับของโรงพยาบาลกองบิน กองบริการ กองบิน ๒ กองพลบินที่ ๑ กองบัญชาการยุทธทางอากาศ ขาดบัญชี จำนวน ๑,๒๐๘,๙๒๙.๐๐ บาท ผลการสอบสวนปรากฏว่า เรืออากาศโท มนุ อิ่มสิน ตำแหน่งนายทหารรับ-จ่ายเงิน แผนกการเงิน กองบิน ๒ กองพลบินที่ ๑ กองบัญชาการยุทธทางอากาศ ซึ่งมีหน้าที่ควบคุม กำกับ ดูแล และดำเนินการเบิกเงิน การรับจ่ายและการเก็บรักษาเงินและบัญชีของโรงพยาบาลกองบินฯ จงใจกระทำละเมิดเป็นเหตุให้เงินของโรงพยาบาลกองบินฯ ขาดบัญชี จึงต้องรับผิดชอบชดใช้เงินจำนวน ๑,๒๐๘,๙๒๙.๐๐ บาท ให้แก่ทางราชการ

(๒) กระทรวงการคลังได้ตรวจสอบสำนวนการสอบสวนแล้ว มีความเห็นสรุปได้ว่า เรืออากาศโท มนุฯ ได้อาศัยโอกาสในตำแหน่งหน้าที่กระทำทุจริต มีใช้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ จึงต้องรับผิดชอบชดใช้เงิน จำนวน ๑,๒๐๘,๙๒๙.๐๐ บาท นอกจากนี้ นาวาอากาศโท ธนาธิป ศุภประดิษฐ์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลกองบินฯ ได้ปล่อยปละละเลยไม่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของเรืออากาศโท มนุฯ ให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ เป็นช่องทางให้เรืออากาศโท มนุฯ เบียดบังเงินของทางราชการไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวเป็นระยะเวลาเกิน ๑ ปี พฤติกรรมถือเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง จึงต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายแก่ทางราชการ โดยให้นาวาอากาศโท ธนาธิปฯ รับผิดชอบชดใช้เงินจำนวน ๙๐๖,๖๙๖.๗๕ บาท ตามนัยมาตรา ๑๐ ประกอบมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

(๓) กองทัพอากาศได้มีหนังสือที่ กท ๐๖๐๒.๓/๑๙๑๑ ลงวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๙ สั่งคำสั่งกองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ ๓๑๒ ลงวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๔๙ ให้นาวาอากาศโท ธนาธิปฯ ชดใช้ค่าเสียหายแก่ทางราชการตามความเห็นของกระทรวงการคลัง โดยส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ ซึ่งมีผู้ลงชื่อรับแทนนาวาอากาศโท ธนาธิปฯ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๙ ต่อมานายบุญมา ชุมวรรณ ในฐานะผู้รับมอบอำนาจจากนาวาอากาศโท ธนาธิปฯ ให้ดำเนินการแก้ต่างในทางคดีได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๔๙ แจ้งว่า นาวาอากาศโท ธนาธิปฯ ได้รับทราบหนังสือแจ้งคำสั่งเมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๙ และระยะเวลาที่กองทัพอากาศกำหนดให้นาวาอากาศโท ธนาธิปฯ ยื่นอุทธรณ์นั้นไม่เพียงพอแก่การจัดทำคำอุทธรณ์ เนื่องจากนาวาอากาศโท ธนาธิปฯ ได้ยื่นคำร้องขอคัดเอกสารต่างๆ ซึ่งเป็นสาระสำคัญ

แก่การจัดทำคำอุทธรณ์จากกองทัพอากาศ แต่ยังไม่ได้รับเอกสารแต่อย่างใด จึงขอขยายเวลายื่นคำอุทธรณ์ ออกไปอีก ๒๐ วัน นับจากวันครบกำหนดระยะเวลายื่นคำอุทธรณ์

กองทัพอากาศพิจารณาแล้วเห็นว่า ในการพิจารณาว่าจะให้นายบุญมา ชยายระยะเวลา ยื่นคำอุทธรณ์หรือไม่นั้น กองทัพอากาศยังไม่เคยปฏิบัติมาก่อน นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ ราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนที่ ๕ การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง มิได้กำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ ผู้ทำคำสั่งทางปกครองในการอนุญาตให้ขยายระยะเวลายื่นคำอุทธรณ์ไว้ ฉะนั้น เพื่อให้การพิจารณาเรื่องนี้ เป็นไปด้วยความถูกต้องรัดกุม จึงขอหารือแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑. ตามหนังสือมอบอำนาจ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๙ นาวาอากาศโท ธนาธิปา ได้ มอบอำนาจให้ นายบุญมา เป็นตัวแทนดำเนินการเกี่ยวกับการขอคัดเอกสารและดำเนินคดีนั้น จะถือว่า นาวาอากาศโท ธนาธิปา แต่งตั้งให้นายบุญมา ขอขยายระยะเวลายื่นคำอุทธรณ์ต่อกองทัพอากาศ ตามนัยมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ด้วยหรือไม่ และนายบุญมา มี อำนาจขอขยายระยะเวลายื่นอุทธรณ์หรือไม่

๒. ระยะเวลาที่ระบุในคำสั่งกองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ ๓๑๒ ลงวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ ให้นาวาอากาศโท ธนาธิปา ยื่นคำอุทธรณ์นั้น กองทัพอากาศมีอำนาจขยายระยะเวลายื่นคำอุทธรณ์ ตามที่นาวาอากาศโท ธนาธิปา หรือผู้แทนมีหนังสือร้องขอมาหรือไม่ หากมีอำนาจให้ขยายระยะเวลายื่น อุทธรณ์ได้ จะเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายใด และควรขยายระยะเวลาให้กี่วัน

๓. ข้อเท็จจริงเรื่องนี้ปรากฏว่า กองทัพอากาศได้ส่งหนังสือแจ้งคำสั่งกองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ ๓๑๒ ลงวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ โดยทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังภูมิลำเนาของนาวาอากาศโท ธนาธิปา ซึ่งปรากฏว่ามีผู้ลงชื่อรับแทน เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๙ เช่นนี้ จะถือว่านาวาอากาศโท ธนาธิปา ได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าวเมื่อครบกำหนดเจ็ดวันคือ วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๙ ตามนัยมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ใช่หรือไม่ และนาวาอากาศโท ธนาธิปา จะต้องยื่นคำ อุทธรณ์ต่อกองทัพอากาศภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันดังกล่าวคือภายในวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๙ ใช่หรือไม่ อย่างไร

๔. หากปรากฏว่า นาวาอากาศโท ธนาธิปา ยื่นอุทธรณ์เกินระยะเวลาที่กำหนดในคำสั่ง กองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ ๓๑๒ ลงวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ กองทัพอากาศจะรับอุทธรณ์ดังกล่าวไว้ พิจารณาได้หรือไม่ อย่างไร และเป็นไปตามข้อกฎหมายใด

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้รับฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทน กระทรวงกลาโหม(กองทัพอากาศ)แล้วได้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ในการดำเนินการอุทธรณ์คำสั่ง กองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ ๓๑๒ ลงวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ นั้น นายบุญมา ชุมวรรณ ซึ่งเป็น ตัวแทนของนาวาอากาศโท ธนาธิปา คุมประดิษฐ์ ได้มายื่นหนังสือขอคัดเอกสารเพื่อนำไปใช้ในการจัดทำ คำอุทธรณ์ และหนังสือขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ในวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๙ โดยมายื่นหนังสือทั้ง สองฉบับที่กองทัพอากาศ อย่างไรก็ดี เจ้าหน้าที่กองทัพอากาศได้แจ้งด้วยวาจาต่อนายบุญมา ว่า เรื่อง การขยายระยะเวลาอุทธรณ์นั้น กองทัพอากาศไม่เคยปฏิบัติมาก่อน และไม่แน่ใจว่าจะมีอำนาจตามกฎหมาย ที่จะขยายระยะเวลาให้ได้หรือไม่ จึงแจ้งให้นาวาอากาศโท ธนาธิปา รับมายื่นอุทธรณ์ภายในวันที่ ๒๕

สิงหาคม ๒๕๕๙ ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของการใช้สิทธิอุทธรณ์ ในเวลาต่อมานาวาอากาศโท ธนาธิปา จึงได้มีหนังสือลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙ เรื่อง อุทธรณ์คำสั่งกองทัพอากาศ ที่ ๓๑๒ ถึงผู้บัญชาการทหารอากาศ ขออุทธรณ์คำสั่งให้ขาดใช้คำสั่งใหม่ทดแทน โดยมายื่นหนังสืออุทธรณ์ที่กองทัพอากาศ ในวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙ และกองทัพอากาศได้ลงรับหนังสือไว้ในวันเดียวกันนั้น ทั้งนี้ ผู้บัญชาการทหารอากาศ พิจารณาคำอุทธรณ์แล้วได้มีคำสั่งให้ยืนยันตามความเห็นเดิมที่ให้นาวาอากาศโท ธนาธิปา รับผิดชอบค่าใช้จ่ายจำนวน ๙๐๖,๖๙๖.๗๕ บาท และกองทัพอากาศได้มีหนังสือ ที่ กท ๐๖๐๒/๑๘๖๗ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๙ ถึงปลัดกระทรวงกลาโหมเพื่อพิจารณาสั่งการคำวินิจฉัยอุทธรณ์ต่อไป อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมเห็นว่า กรณีนี้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ได้แก่ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ทั้งนี้ ตามนัยมาตรา ๔๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ประกอบข้อ ๒ (๑๔) ของกฎกระทรวงฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติดังกล่าว สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมจึงได้มีหนังสือ ที่ กท ๐๒๐๒/๑๘๑๒ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ถึงผู้บัญชาการทหารสูงสุดเพื่อพิจารณาสั่งการคำวินิจฉัยอุทธรณ์ โดยกองบัญชาการทหารสูงสุดได้รับหนังสือดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ และต่อมากองบัญชาการทหารสูงสุดได้มีหนังสือ ที่ กท ๐๓๐๐/๑๙๔ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๐ ถึงกองทัพอากาศแจ้งว่า ขณะนี้ได้ล่วงเลยระยะเวลาที่จะให้ผู้บัญชาการทหารสูงสุดพิจารณาคำอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ แล้ว หากนาวาอากาศโท ธนาธิปา ยังไม่ได้รับหนังสือชี้แจงจากผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ ก็อาจยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ จึงขอให้กองทัพอากาศเตรียมรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อต่อสู้คดีต่อไป

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้พิจารณาข้อหาหรือของกองทัพอากาศ ประกอบกับข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้นแล้ว มีความเห็นในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เห็นว่า โดยที่มาตรา ๒๔^๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดว่า คู่กรณีมีสิทธิแต่งตั้งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กำหนดแทนตนในกระบวนการพิจารณาทางปกครองได้ กรณีที่ทหารโรมานี เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า นาวาอากาศโท ธนาธิปา ได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๙ มอบอำนาจให้นายบุญมา เป็นตัวแทนดำเนินการเกี่ยวกับการขอคัดเอกสารและดำเนินคดีแทน ซึ่งการดำเนินคดีในที่นี้ย่อมหมายความรวมถึงการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการโต้แย้งและรักษาสิทธิตามกฎหมายของ นาวาอากาศโท ธนาธิปา ทั้งการโต้แย้งคำสั่งทางปกครองต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและการต่อสู้คดีในชั้นศาล ดังนั้น นายบุญมา จึงมีอำนาจที่จะขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์แทนนาวาอากาศโท ธนาธิปา ได้

^๑ มาตรา ๒๔ คู่กรณีอาจมีหนังสือแต่งตั้งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กำหนดแทนตนในกระบวนการพิจารณาทางปกครองใด ๆ ได้ ในการนี้เจ้าหน้าที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาทางปกครองกับตัวคู่กรณีได้เฉพาะเมื่อเป็นเรื่องที่ผู้นั้นมีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องทำการนั้นด้วยตนเองและต้องแจ้งให้ ผู้ได้รับการแต่งตั้งให้กระทำการแทนทราบด้วย

ประเด็นที่สอง เห็นว่า ระยะเวลาที่ระบุในคำสั่งกองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ ๓๑๒ ลงวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ เป็นระยะเวลาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองที่มาตรา ๔๕^๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ กำหนดไว้ ระยะเวลาดังกล่าวจึงเป็นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมาย กรณีจึงต้องพิจารณาว่า พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ขยายระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว เห็นว่า มาตรา ๖๖^๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ กำหนดว่า ในกรณีที่ผู้ใดไม่อาจกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายได้เพราะมีเหตุการณ์ที่จำเป็นอันมิได้เกิดขึ้นจากความผิดของผู้นั้น ถ้าผู้นั้นมีคำขอเจ้าหน้าที่อาจขยายระยะเวลาและดำเนินการส่วนหนึ่งส่วนใดที่ล่วงมาแล้วเสียใหม่ก็ได้ โดยต้องยื่นคำขอภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่เหตุการณ์เช่นนั้นสิ้นสุดลง ดังนั้น เมื่อระยะเวลาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองเป็นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยหลักการแล้วจึงอาจนำมาตรา ๖๖ มาใช้บังคับเพื่อขยายระยะเวลาอุทธรณ์ได้ ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดในมาตราดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ปัญหาว่ากองทัพอากาศจะอาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๖ เพื่อขยายระยะเวลาอุทธรณ์ตามคำขอของคู่กรณีได้หรือไม่นั้น จำต้องพิจารณาก่อนว่าการขยายระยะเวลาตามมาตรา ๖๖ มีหลักการและเงื่อนไขอย่างไร

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ แล้ว คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมีความเห็นว่า มาตรา ๖๖ เป็นบทบัญญัติที่มีความมุ่งหมายให้ความยุติธรรมแก่คู่กรณีในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง กล่าวคือ กรณีที่คู่กรณีไม่อาจกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายได้ เนื่องจากมีเหตุการณ์ที่จำเป็นทำให้ไม่อาจกระทำการนั้นได้ และเหตุการณ์นั้นมีได้เกิดจากความผิดของคู่กรณีเอง เพื่อความเป็นธรรมแก่คู่กรณี เจ้าหน้าที่อาจขยายระยะเวลาตามคำขอของคู่กรณีได้ แต่การขยายระยะเวลาจะต้องเป็นไปภายใต้เงื่อนไขสองประการ ได้แก่

ประการที่หนึ่ง เหตุการณ์ที่ทำให้คู่กรณีไม่อาจกระทำการภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้นจะต้องมีสาเหตุข้อขัดข้องทั่วไปที่คู่กรณีอาจประสบได้ในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง แต่เป็นเหตุการณ์พิเศษที่ทำให้คู่กรณีไม่อาจกระทำการใดๆ ได้โดยสิ้นเชิงและเหตุการณ์ดังกล่าวมิได้เกิดจากความผิดของคู่กรณีเอง

ประการที่สอง คู่กรณีจะต้องมีคำขอขยายระยะเวลาอย่างช้าที่สุดภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่เหตุการณ์เช่นนั้นได้สิ้นสุดลง และเมื่อเจ้าหน้าที่ได้พิจารณาขยายระยะเวลาให้แล้ว คู่กรณีจะต้องกระทำการภายในระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่กำหนดด้วย

^๖ มาตรา ๔๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๕ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองใดไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรีและไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้นโดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

ฯลฯ

ฯลฯ

^๗ มาตรา ๖๖ ในกรณีที่ผู้ใดไม่อาจกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายได้เพราะมีเหตุการณ์ที่จำเป็นอันมิได้เกิดขึ้นจากความผิดของผู้นั้น ถ้าผู้นั้นมีคำขอเจ้าหน้าที่อาจขยายระยะเวลาและดำเนินการส่วนหนึ่งส่วนใดที่ล่วงมาแล้วเสียใหม่ก็ได้ ทั้งนี้ ต้องยื่นคำขอภายในสิบห้าวันนับแต่เหตุการณ์เช่นนั้นได้สิ้นสุดลง

ราชการทางปกครองฯ กำหนดให้เจ้าหน้าที่และผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่มีอำนาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครองได้ ไม่ว่าจะพ้นขั้นตอนการกำหนดให้อุทธรณ์หรือให้โต้แย้งตามกฎหมายดังกล่าวหรือตามกฎหมายอื่นมาแล้วหรือไม่ ซึ่งเป็นอำนาจทั่วไปในการตรวจสอบควบคุมภายในฝ่ายปกครอง ดังนั้นเจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่จึงอาจรับคำอุทธรณ์ที่ยื่นเกินระยะเวลานั้นไว้ในฐานะคำร้องเรียนเพื่อใช้เป็นข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณาทบทวนคำสั่งทางปกครอง ซึ่งหากพิจารณาแล้วเห็นว่าสมควรแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครอง ก็อาจเพิกถอนคำสั่งโดยดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๙ ถึงมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เมษายน ๒๕๕๐